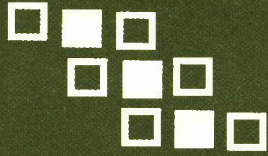

archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

de steekproef

Nieuwe Pekela, Pekelder Bergen

Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek

2005-5/17

*Nieuwe Pekela, Pekelder Bergen
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
dhr. H.P. Offens

juni 2005
rapportnummer 2005-5/17
tekst door
drs. Inger Woltinge
en dr. Johan Jelsma

De Steekproef, Archeologisch
Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn
telefoon 050 - 5779784
fax 050 - 5779786
internet www.desteckproef.nl
e-mail info@desteckproef.nl

Inleiding

Locatie

Ten noorden van de Nieuwe Zuideraanleg te Nieuwe Pekela (gemeente Pekela) is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd. Het plangebied bevindt zich direct ten noorden van de Nieuwe Zuideraanleg en 500 m ten westen van de Onstwedderweg (zie Figuren 1 en 3). Het plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 2,6 hectare en ligt op ongeveer 3,5 m boven het NAP. Op het terrein staat momenteel maïs.

De RD-centrumcoördinaten zijn 261,675/564,700.

Bureauonderzoek

De bodem in het plangebied bestaat uit een moerige podzolgrond met veenkoloniaal dek en moerige tussenlaag op zand (classificatie bodemkaart iWp met grondwatertrap V*: gemiddelde hoogste grondwaterstand minder dan 40 cm en gemiddelde laagste grondwaterstand meer dan 120 cm beneden het maaiveld. De asterisk geeft aan dat het om een droger deel van grondwatertrap V gaat). Volgens de Fysisch Geografische Kaart van de Provincie Groningen ligt het plangebied in een veenkoloniale ontginningsvlakte zonder restveen (classificatie Ov4).

Op de Grote Historische Atlas van Nederland 1: 50000, 2 Noord-Nederland 1851-1855 is het plangebied weergegeven als onontgonnen gebied. Het gebied heeft een middelhoge trefkans op archeologische sporen op de Indicatieve kaart voor Archeologische Waarden (IKAW). In de directe omgeving van het plangebied is een terrein van hoge archeologische waarde bekend in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Het betreft een ongeveer 250 m ten westen van het plangebied gelegen Mesolithische vindplaats, datering 8800 tot 4900 vC, in de Pekelder Bergen (monumentnummer 7316, CMA-nr. 13A-034). De top van de vindplaats bleek bij een kartering in 1994 tot op tenminste 50 cm afgegraven te zijn. Uit de omgeving van deze vindplaats is een aantal meldingen van Mesolithische vondsten bekend in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de ROB. De vondsten bevinden zich op 200 tot 1000 m van het plangebied, op een dekzandwieling (classificatie Fysisch Geografische Kaart van de Provincie Groningen Nw1).

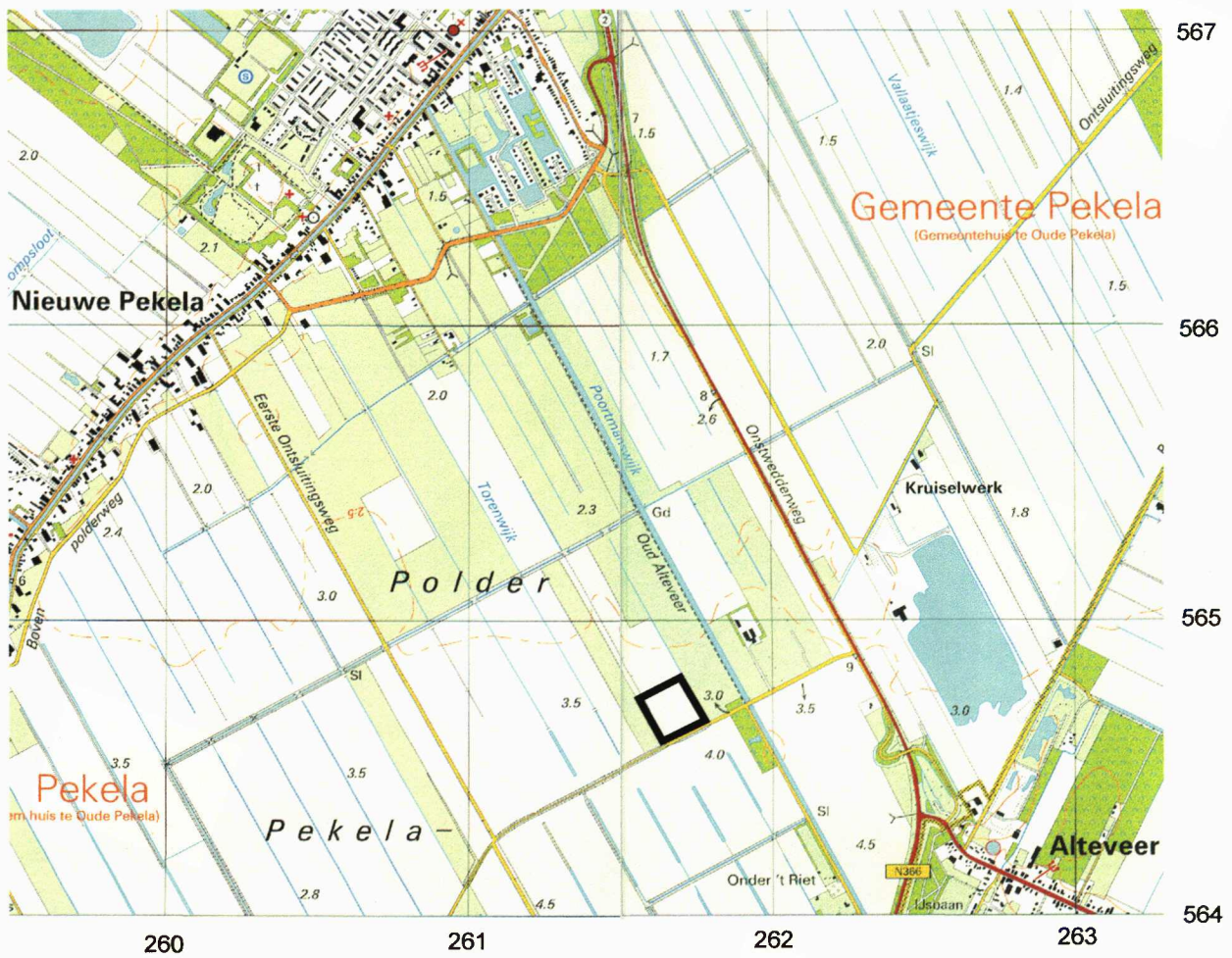
Uit het gebied ten oosten van het terrein is een drietal meldingen van vondsten uit de late bronstijd (1100 tot 800 vC) tot de middenijzertijd (500 tot 250 vC) aanwezig in het CAA. Alle meldingen van vondsten en het archeologisch waardevolle terrein uit de omgeving van het plangebied zijn opgenomen in Tabel 1.

Tabel 1. Archeologisch waardevol terrein en vondsten in de omgeving van plangebied Pekelder Bergen aan de Nieuwe Zuideraanleg te Nieuwe Pekela.

CMA/CAA-nrs.	Datering	Omschrijving	RD-coördinaten
CMA			
7316 (13A-034)	Mesolithicum, 8800 tot 4900 vC	nederzetting	261,379/564,497
CAA			
16670 (13AZ-41)	Mesolithicum	vuursteen artefacten	261,050/564,380
16671 (13AZ-42)	Mesolithicum	vuursteen artefacten	261,580/564,450
16674 (13AZ-43)	Mesolithicum	vuursteen artefacten	261,030/564,120
16678 (13AZ-45)	Mesolithicum	vuursteen artefacten	261,400/564,490
44870 (13AZ-106)	Mesolithicum	7 vuursteen artefacten	260,887/563,737
51 (13AZ-6)	late bronstijd, 1100 - 800 vC tot middenijzertijd, 500 - 250 vC	hamerbijl, type Baexem	262,000/565,000
132 (13AZ-7)	late bronstijd tot middenijzertijd	hamerbijl, type Baexem	262,700/564,300
16666 (13AZ-38)	late bronstijd	kokerbijl met steel	262,300/564,200

Aanleiding en doel

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van dhr. H.P. Offens. De aanleiding voor het onderzoek is het plan tot nieuwbouw van een melkveebedrijf op het terrein. Het doel van het onderzoek is het in kaart brengen en inschatten van de gaafheid van eventuele archeologische sporen in dit gebied.

Figuur 1. Nieuwe Pekela, Pekelder Bergen. Overzichtskaart 1 : 25000. Het plangebied is zwart omlijnd. [Naar: ANWB 2004. *Topografische Atlas 1: 25000 Groningen*. ANWB, Den Haag].

Nieuwe Pekela - Pekelder Bergen

Figuur 2. Bekende en verwachte archeologische waarden

Legenda

- WAARNEMINGEN
  -
- VONDSTMELDINGEN
  -
- HUIZEN
  -
- TOP10 ((c)TDN)
  -
- MONUMENTEN
  -
- IKAW
  - zeer lage trefkans
  - lage trefkans
  - middelhoge trefkans
  - hoge trefkans
  - lage trefkans (water)
  - middelhoge trefkans (water)
  - hoge trefkans (water)
  - water
  - niet gekarteerd
- PROVINCIES
  -

ROB
ArchisII

Methoden en technieken

Het meetsysteem

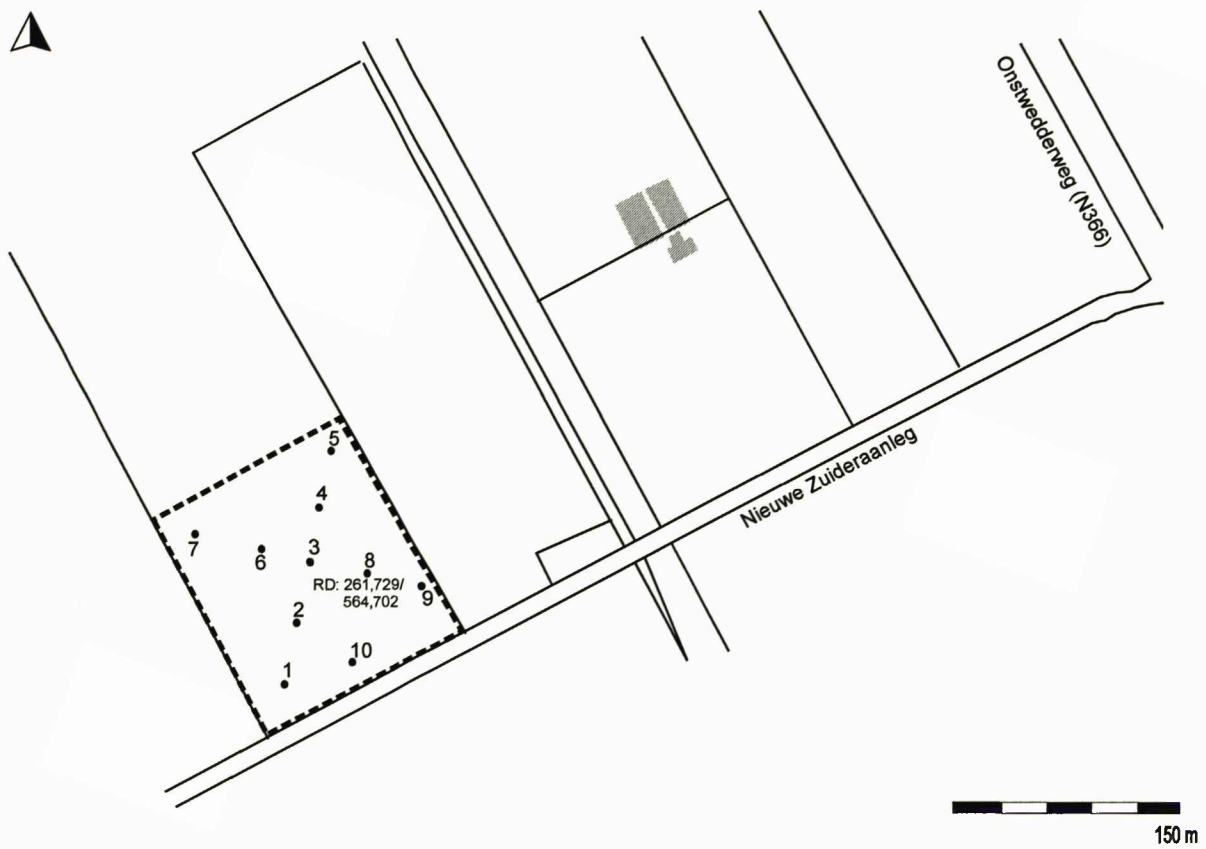
In het plangebied zijn 10 grondboringen geplaatst. De boringen zijn verdeeld over twee kruisende raaien en een losse boring. Vanwege de aanwezigheid van een zandkop in het terrein werd gekozen voor boren in kruisraaien. De eerste raai, met de boringen 1 tot en met 5, loopt van de meest zuidwestelijke naar de meest noordoostelijke hoek van het plangebied. De tweede raai, met boringen 6 tot en met 9, is kruislings op de eerste gezet ter hoogte van boring 3 en loopt van de meest noordwestelijke naar de meest zuidoostelijke hoek van het terrein. Boring 10 is gezet op het hoogste deel van een in het microreliëf waargenomen kop in het plangebied.

De RD-coördinaten van boring 8 zijn gemeten met behulp van het Global Positioning System (GPS) [zie Figuur 3]. Voor de precieze locaties van de boringen wordt verwezen naar Figuur 3.

Werkwijze

Er zijn grondboringen uitgevoerd met een 10 cm edelmanboor; hiermee is de kwaliteit van de bodem bepaald. De opgeboorde grond werd gezeefd op een 4 mm zeef en doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, bewerkt of verbrand vuursteen, metaal, houtskool en cultuurlagen.

Daarnaast werd een veldkartering uitgevoerd. Hierbij werd het bodemoppervlak systematisch in lijnen belopen en werden archeologische indicatoren verzameld. Omdat het terrein beplant was met jonge maïs was het zicht op de bodem en daarmee de waarnemingsomstandigheden goed.

Figuur 3. Nieuwe Pekela, Pekelder Bergen. Situatietekening met de boorlocaties. De genummerde zwarte punten geven de uitgevoerde boringen weer. De begrenzing van het plangebied is met een zwarte onderbroken lijn aangegeven.

Resultaten

Het veldwerk vond plaats op 17 juni 2005. De resultaten per boring zijn weergegeven in de Appendix. In het plangebied heeft zich in de bodem een podzolprofiel gevormd, maar dit profiel is op alle boorlocaties verstoord, dat wil zeggen dat de A-horizont (uitspoelingslaag) en B-horizont (inspoelingslaag) en de onderliggende C-horizont dusdanig met elkaar vermengd zijn dat er geen afzonderlijke lagen meer te onderscheiden zijn. In vier van de tien boringen is de podzolbodem tot tenminste 10 cm in de C-horizont aangetast (boringen 4, 5, 6 en 9). Alleen in een boring 1 is een redelijk intacte overgangslaag van de B- naar de C-horizont waargenomen. In vier boringen kwam in het verstoorde podzolprofiel ook veraard veen voor (boringen 3, 4, 5 en 8). In boring 8 wordt het verstoorde profiel vooraf gegaan door een 15 cm dikke laag veraard veen.

Tijdens het veldwerk zijn in de boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen. De veldkartering heeft drie natuurlijke stukken verbrand vuursteen en twee ijzerslakken opgeleverd.

Conclusies en advies

In het plangebied is een podzolbodem aanwezig, maar deze is op alle boorlocaties erg verstoord. Het terrein heeft een middelhoge trefkans heeft op archeologische sporen op de IKA W. Ten (zuid)westen van het plangebied is een aantal vondsten en een nederzetting uit het Mesolithicum bekend. Ten oosten van het plangebied zijn drie bronzen bijlen gevonden. Deze laatste vondstcategorie betreft losse vondsten, die waarschijnlijk niet met grondsporen geassocieerd zijn. De Mesolithische vondsten bevinden zich alle op een dekzandwieling ten westen en zuidwesten van het plangebied. Tijdens de veldkartering werden twee ijzerproductieslakken en drie stukken verbrand vuursteen verzameld. Omdat de ijzerslakken niet uit een onverstoord bodemprofiel afkomstig zijn, is het onmogelijk deze stukken te dateren. De verbrande stukken vuursteen vertonen geen antropogene kenmerken. Hoewel verbrand vuursteen een archeologische indicator is, kunnen de drie stukken niet als eenduidig bewijs van menselijke bewoning gelden, aangezien het oppervlaktevondsten zijn van een terrein met een sterk verstoord bodemprofiel.

Aan de hand van de resultaten van het veldonderzoek concluderen wij dat de kans op onverstoorde archeologische grondsporen in het plangebied zeer klein is. Op basis van de huidige staat van kennis zijn beperkende en/of beschermende maatregelen niet wetenschappelijk verdedigbaar. Archeologisch vervolgonderzoek wordt voor het plangebied aan de Nieuwe Zuideraanleg in de Pekelder Bergen te Nieuwe Pekela dan ook niet noodzakelijk geacht.

Wel wijzen wij er op dat indien desondanks bij werkzaamheden archeologische vondsten worden gedaan of sporen worden waargenomen, deze volgens de Monumentenwet 1988, artikel 47, gemeld moeten worden bij de gemeente Pekela.

Voor akkoord,

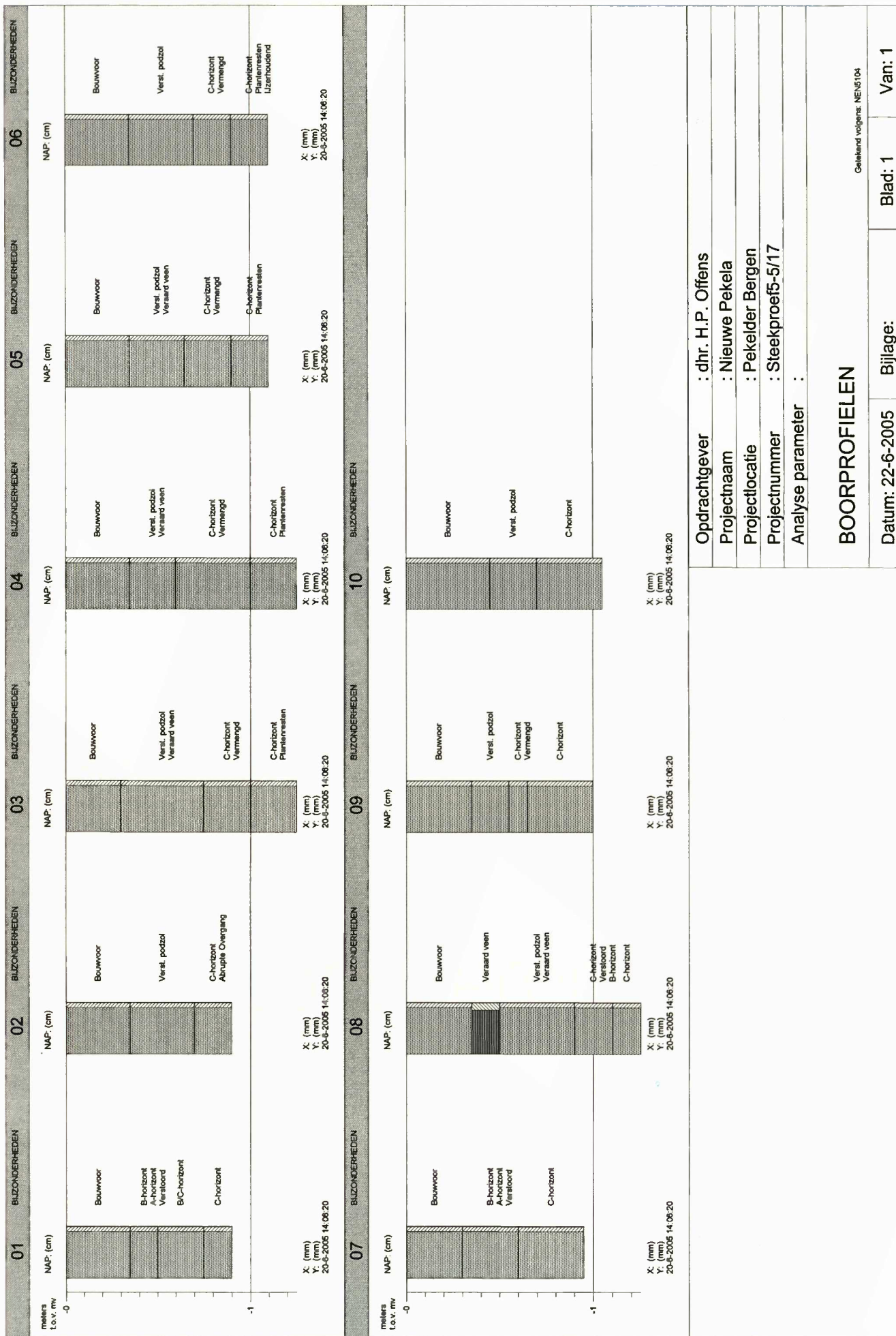

J. Jelsma (senior archeoloog)

Appendix

Nieuwe Pekela, Pekelder Bergen: boorprofielen en bodembeschrijving volgens NEN5104.

TABEL OVERZICHT VELDWAARNEMINGEN

Opdrachtgever : dhr. H.P. Offens
Projectnaam : Nieuwe Pekela
Projectnummer : Steekproef5-5/17
Projectlocatie : Pekelder Bergen

Meetpunt	Traject (cm-mv)	Grondsoort	Kleur	Bijzonderheden(mate) Geur(sterkte)
01 Boring	0 - 35	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
	35 - 50	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	Verstoord A-horizont B-horizont B/C-horizont C-horizont
02 Boring	50 - 75	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR5/6 bruin	
	75 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/6 lbruin	
03 Boring	0 - 35	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
	35 - 70	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	Verst. podzol
	70 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/6 lbruin	C-horizont Abrupte Overgang
04 Boring	0 - 30	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
	30 - 75	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	Veraard veen Verst. podzol
	75 - 100	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	Vermengd C-horizont
05 Boring	100 - 125	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont Plantenresten
	0 - 35	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
	35 - 60	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	Verst. podzol Veraard veen
06 Boring	60 - 100	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont Vermengd
	100 - 125	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont Plantenresten
	0 - 35	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
07 Boring	35 - 65	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	Verst. podzol Veraard veen
	65 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	Vermengd C-horizont
	90 - 110	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	Plantenresten C-horizont
08 Boring	0 - 35	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
	35 - 70	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	Verst. podzol
	70 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont Vermengd
	90 - 110	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	Plantenresten C-horizont IJzerhoudend
09 Boring	0 - 30	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
	30 - 60	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	B-horizont A-horizont Verstoord
	60 - 95	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/6 lbruin	C-horizont
10 Boring	0 - 35	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
	35 - 50	VEEN, matig zandig	10YR1.7/1 zwart	Veraard veen
	50 - 90	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	Verst. podzol Veraard veen
	90 - 110	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/4 lbruin	Verstoord C-horizont B-horizont C-horizont
09 Boring	110 - 125	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont
	0 - 35	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
	35 - 55	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	Verst. podzol
10 Boring	55 - 65	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont Vermengd
	65 - 100	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont
	0 - 45	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart	Bouwvoor
10 Boring	45 - 70	ZAND matig fijn , zwak siltig,	7.5YR4/4 bruin	Verst. podzol
	70 - 105	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR6/4 oranje	C-horizont